

ESCENA 1

Exterior de la casa. Una posta de sol d'un dia de començaments de l'estiu de l'any 1850. No fa vent i res no es mou. El cel, damunt la teulada, està tenyit de colors obscurs, el verd dels oms resplendeix, però la casa és a l'ombra, i sembla, per contrast, pàl·lida i descolorida.

S'obre una porta i apareix EBEN CABOT. Se situa a l'extrem del porxo i mira cap al camí, a la dreta. Du una gran campana a la mà que agita mecànicament, provocant un soroll ensordidor. Després, es posa les mans a la cintura i enlaira els ulls cap al cel. Una mena de respectuós esbalaïment s'empara d'ell, i deixa anar:

EBEN: Déu meu! Bonic!

Abaixa els ulls i queda pensatiu, amb les celles arrufades. Té vint-i-cinc anys, és alt i fibrós. Té una cara bonica, aspecte agradable, però la seva expressió és de malfiança i rancúnia. Els seus ulls, foscos i desafiants, fan pensar en un d'aquells animals salvatges en captivitat. Cada dia, per a ell, és

una gàbia de la qual se sent un indomable presoner. Posseeix una gran vitalitat. Té els cabells negres, du bigoti i un borriçol de barba lleugera i arrissada. El seu vestir tosc recorda el d'un servent. Escup a terra amb un fàstic intens, gira cua i torna cap a la casa. Apareixen SIMEON i PETER, que tornen de treballar els camps. Són corpulents, però no tan joves com el seu germanastre [Simeon té trenta-nou anys i Peter trenta-set]; són fets d'una forma més robusta i simple, són més carnosos, més bovins, i les seves cares més lletjotes revelen més astúcia i esperit pràctic. Les seves espatlles, una mica encorbades pels anys de treball als camps. Caminen pesadament amb els seus sabatots de soles gruixudes, plenes de fang. La seva roba, les seves cares, mans, braços i coll estan bruts de terra. Fan olor de terra.

Un i altre s'aturen un instant davant de la casa i, com obeint un mateix impuls, alcen en silenci els ulls al cel, recolzats a les aixades. Els seus rostres tenen una expressió adusta i no resignada. En mirar cap al cel, s'endolceixen.

SIMEON, *de mala gana*: Bonic!

PETER: Sí.

SIMEON, *de sobte*: Divuit anys, ja fa.

PETER: Què?

SIMEON: La Jenny. La meu dona. Va morir.

PETER: Ho era oblidat.

SIMEON: Hi pènsot de tant en tant. Me fa sentir un xic sól. Tenia els cabéis llargs cóm la cua d'un cavall i tan rossos cóm l'or.

PETER: Bé... ja no hi è. (*Categòricament però amb indifereència, després d'una pausa:*) Hei ha or a l'Oest, Sim.

SIMEON, *encara sota la influència de la posta de sol, dis-tretament:* Al cel?

PETER: Bé... si ho vòs dir aixís, allà hei ha la promesa. (*Animant-se:*) Or al cel... a l'Oest... la Porta d'Or... Califòrnia!... Dauradíssim Oest!... camps d'or.

SIMEON, *també animant-se:* Fortunes escampades per terra esperant sèr coiides! Les mines del Rei Salomó, diuen!

Per un instant segueixen mirant el cel. Després abai-xen els ulls a terra.

PETER, *amb una sorneguera amargor:* Aquí... pedres per terra, pedres sobre pedres... 'xecant murs de pedra... any rere any de murs de pedra... èll, i tu, i jo i emprés l'Eben... murs de pedra perquè èll ens hi tanqui a dins!

SIMEON: Hem trebaiat. Hi hem deixat el nostre esforç. Els nostres millors anys. Colgats sota terra... (*Colpeja la terra amb el peu, revoltat.*) ...podrint-se... tornant-se fems per adobar les seues coiites. (*Pausa.*) Bé... la granja dona més que les de per 'quí.

PETER: Si llauréssim a Califòrnia, hei hauria pedrots d'or als solcs.

SIMEON: Califòrnia queda a l'atra banda de la terra, cóm a mínim. Cal rumiâ-s'ho...

PETER, *després d'una pausa*: Tot i que seria molt dur haver de renunciar a tot lo que hem gonyat aquí, ambe la suor del nostre front. (*Pausa. EBEN treu el cap per la finestra de la cuina i escolta.*)

SIMEON: Prou. (*Pausa.*) Podé... se morirà aviat.

PETER, *dubtant*: Podé.

SIMEON: Podé... ves a sapiguer... podé ja è mort.

PETER: Ens-e calria una prova.

SIMEON: Fa dos mesos que va marxar... I ni una paraula.

PETER: Ens-e va deixar un vespre cóm aquest. Va enganxar l'euga i va cardar el camp a l'Oest. No è de bòn cristià. En trenta anys o més, no havia sortit mai de la granja més que per 'nar al poble, almenys des que es va casar ambe la mare de l'Eben. (*Pausa. Amb astúcia.*) Imagínot que trobaríem alguna manera perquè el jutge el declarés boig.

SIMEON: Els-e cardaria a tots d'entrada. È massa llest. Ningú no se creuria pâ que fos boig. Hem d'esperar... fins que sigui sota terra.

EBEN, *amb una rialla irònica*: Honraràs el teu pare. (*SIMEON i PETER se sobresalten, es refan i el miren. EBEN fa una ganyota i arronsa les celles.*) Jo résot perquè ja sigui mort. (*Els l'observen fixament. EBEN, amb tota naturalitat.*) El sopar ès a taula.

SIMEON i PETER, *junts*: Som-hi.

EBEN, *mirant al cel*: È bonica la posta de sól.

SIMEON I PETER, *assenyalant*: Sí. Hei ha or a l'Oest.

EBEN, *assenyalant*: Sí. Allà un-te pastura el ramat, vós dir?

SIMEON I PETER, *junts*: A Califòrnia!

EBEN: *Cóm?* (Els mira amb indiferència, i després amb un to arrossegat:) Bé... El sopar se refreda. (Desapareix de la finestra.)

SIMEON, *fent espetegar la llengua*: Tinc una fam de gos.

PETER, *ensumant*: Fa aulor de porc.

SIMEON, *afamat i convençut*: El porc è bó!

PETER, *amb to idèntic*: El porc è porc!

Se'n van a sopar, empentant-se i ensopegant l'un amb l'altre, amicalment, com un parell de bous juganers. Allunyant-se, amb un caminar pesat, desapareixen pel costat dret de la casa.

ESCENA 2

El cel perd els seus colors. Comença el crepuscle. Ara veiem l'interior de la cuina. Al centre, una taula de pi; al fons, a la dreta, un forn; quatre cadires rústiques de fusta i, damunt la taula, un llum d'oli encès. A la paret del fons, un gran cartell que representa un vaixell amb les veles desplegades, amb la paraula «Califòrnia» escrita en grans lletres. Els estris de cuina pengen d'uns claus. Tot està net i endreçat, però l'atmosfera és més aviat la cuina d'un campament d'homes que no la d'una llar.

La taula està parada per a tres. EBEN treu del forn el porc i el serveix a taula acompanyat d'unes patates bullides, un pa de pagès i una gerra d'aigua. SIMEON i PETER entren, encara empentant-se, i es deixen caure sobre les cadires, sense dir res. EBEN també s'asseu. El tres mengen en silenci, els germans grans amb una naturalitat desfermada com les bèsties del camp. EBEN, a contracor, desganat, se'ls mira amb una tolerant aversió.

SIMEON, *es gira de sobte cap a EBEN*: Mira! No hauries pâ d'haver dit allò, Eben!

PETER: No, no ha estat pâ bé.

EBEN: Què?

SIMEON: Que ets resat perquè se mori.

EBEN: Sí... i tu no reses per això?

Pausa.

PETER: Ès el nostre pare.

EBEN, *amb violència*: El meu no!

SIMEON, *sec*: Tu no permetries pâ que ningú parlés aixís de la teu mare! Oi que no? (*De sobte, deixa anar una riallada burleta i sorneguera. PETER somriu, també burleta.*)

EBEN, *molt pâ·lid*: Volia dir que... que no som seu... que no som cóm èll... que èll no è pâ jo!

PETER, *sec*: Espèra que tinguis la seu edat!

EBEN, *amb intensitat*: Jo som la mare... fins la darrera gota de sang!

Pausa. Ells se'l miren amb una curiositat indiferent.

PETER, *recordant*: Va sèr bóna ambe nosatros dos. De bónes madrastres poc que n'hi ha.

SIMEON: Va sèr bóna ambe tothom.

EBEN, *commogut, s'aixeca i, inclinant-se maldestrament davant d'ells, balbujeja*: Us ho agràeixot. Som el seu... el seu hereu.

Confós, torna a seure.

SIMEON, *després d'una pausa; greument*: Va sèr bóna fins i tot amb èll.

EBEN, *violent*: I èll, en graïment, la va matar.

SIMEON, *després d'una pausa*: Mai ningú no mata pâ ningú. Sempre ès alguna cosa. I aquesta cosa è l'assassí.

EBEN: Que no va esclavitzar la mare fins a la mort?

PETER: Èll mateix se va esclavitzar an èll mateix fins a la mort. Ens-e va esclavitzar an en Sim i an a jo i an a tu fins a la mort... només que cap de nosatros no è pâ mort... de moment.

SIMEON: Hei ha alguna cosa... que l'espeny... a... a... a espènye'ns-e!

EBEN, *venjatiu*: No... ja ens-e trobarem al Judici Final... (*Amb menyspreu*;) Alguna cosa! Què ès aquesta cosa?

SIMEON: Poc que ho sé jo.

EBEN, *sardònic*: Lo que us espeny a Califòrnia, podé? (*Ells el miren sorpresos*.) Oh, us-e som sentit (*Pausa*.) Prô mai no arribareu pas als camps d'or.

PETER, *segur de si mateix*: Podé sí.

EBEN: D'un-te traureu els còrtos?

PETER: S'hi pot 'nar a peu. Hei ha un bón tros... Califòrnia... prô si possessis un rere l'atre tots els passos que hem caminat per aquesta granja ja seriems a la lluna.

EBEN: Els indis us arrencaran la cabeiera a mig camí.

SIMEON, amb humor macabre: Oh, i dôs, que no siguem nosatros qui els-e prenguem el pèl.

EBEN, amb decisió: Poc que hi ireu pâ mai. Us-e quedareu aquí esperant la vostra part de la granja, resant perquè rebenti aviat.

SIMEON, després d'una pausa: En tenim tot el dret.

PETER: Ens en pertanyen dos terços.

EBEN, aixecant-se bruscament: No teniu pâ cap dret! No era pâ la vostra mare! La granja era seua. Que no li va penre, èll? Èlla è morta. La granja è meua.

SIMEON, sardònic: Això, digues-ho al teu pare... si torna! M'hi jûgot un dòlar que se farà un fart de riure... per un cop a la vida. Ha! *(Amb una breu riallada burleta.)*

PETER, també burleta, imitant el seu germà: Ha.

SIMEON, després d'una pausa: Què tens cóntra nosatros, Eben? Fa anys que arrossegues alguna cosa a la mirada... alguna cosa.

PETER: Sí.

EBEN: Sí. Hei ha alguna cosa. *(Esclata, de sobte:)* Per què no us-e vauc ficar mai èntre èll i la meu mare mèntrè èll l'esclavitzava fins a la tomba... en agraïment per la bondat ambe què us-e va tractar?

Hi ha una pausa llarga. PETER i SIMEON el miren astorats.

SIMEON: Bé... algú havia d'abeurar el bestiar.

PETER: ...o fer nyènya.

SIMEON: ...o llaurar.

PETER: ...o batre el blat.

SIMEON: ...o escampar els fems.

PETER: ...o desbrossar.

SIMEON: ...o esporgar.

PETER: ...o munyir.

EBEN, interrompent-los amb duresa: I aixecar murs... pedra sobre pedra... aixecar murs fins que el cor ja ès una pedra més que cuis penosament de terra per apilà-la en un mur de pedra que t'empresona el cor!

SIMEON, amb to d'evidència: Mai no vam pâ tenir temps per ficâ'ns-hi.

PETER, a EBEN: Tu ja devies tenir quinze anys còn va morir la teu mare... i prou fort per la teu edat. Per què mai no vas fer re?

EBEN, amb duresa: No era feina lo que faltava. (*Pausa, i després calmadament:*) Només en sèr morta vaic adonâ-me'n. Cuinant... fent la seu feina... això me va fer conèixe-la, sofrint el seu sofriment... i èlla tornava per ajudâ-me... tornava per bullir les patates... tornava per fregir el porc... tornava per enfornar els pastissos... tornava tota encorbada per ventar el foc, i recoiir les cenres, els uis envermeiits i plorosos pel fum cóm abantes. I encara